

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לפיתוח פדגוגי
הפיקוח על תכניות לימודים ייחודיות

שם ביה"ס/המוסד: בית החינוך אורט סינגאלובסקי,

תל אביב

שם התכנית הייחודית: קרימינולוגיה

תחום הדעת: מדעי החברה

מספר יחידות הלימוד: 2

סמל מוסד: 571281

קרית החינוך ע"ש א.סינגאלובסקי תל-אביב

דרך הטייסים 28 תל-אביב ת.ד. 25066 מיקוד 6125001

טל. 03-6301212 פקס. 03-7302112 ■ כתובתנו באינטרנט: <http://singalovski.ort.org.il>

חטיבת ביניים טל. 03-6301207-8 ■ חטיבה תיכונית 03-6301221

תכנית לימודים ייחודית בנושא קרימינולוגיה ומדעי המשטרה

**מוגש על ידי תיכון
"אורט סינגלובסקי"**

נכתב ונערך על ידי איריס שגב

אפריל 2014

מבוא

השנה אנו פותחים מגמת מדעי החברה בבית ספרינו. המקצוע יילמד על פני 3 שנים- החל מכיתה י ויכלול את תחום הפסיכולוגיה והקרימינולוגיה. נושא הקרימינולוגיה יילמד החל מכיתה יא - על פני שנתיים בהיקף של 2 יחידות לימוד. לקראת סוף כיתה יב תערך בחינת בגרות פנימית. מטרת התוכנית כפולה: מחד- לחשוף בפני בני הנוער תיאוריות מתחום הקרימינולוגיה ומאידך לפתח בנוער עמדה חיובית כלפי משטרת ישראל ולהבין את תפקידיה בהסתמך על תיאוריות שונות מתחום הקרימינולוגיה.

תוכנית זו נכתבה כתוכנית ייחודית לבית הספר תיכון "אורט סינגאלובסקי" בתל אביב. בית הספר הינו תיכון טכנולוגי מדעי שש שנתי המונה כ-1100 תלמידים מכיתה ז' ועד י"ב. רוב התלמידים מגיעים מרקע סוציאקונומי בינוני נמוך- תושבי שכונות דרום תל אביב. לצד בית הספר פועלת מכללה, המהווה המשך לימודים ישיר למקצועות הטכנולוגיה והמדע. במכללה יכולים תלמידי בית-הספר, עוד טרם גיוסם לצה"ל, ללמוד לתואר טכנאי והנדסאי, ואף להשלים ללימודי תואר ראשון (לאחר הצבא בשיתוף אוניברסיטת בר-אילן) ולהנדסה (בשיתוף מכללת אפקה). בוגרי בית-הספר הם מעמודי התווך של החברה הישראלית בתחומים רבים ומגוונים. אנשי קבע, תעשיינים פורצי דרך בארץ ובחו"ל. לתלמידים אפשרות הרחבה במקצועות הנדסת תוכנה (מחשבים), מדעית-הנדסית (שילוב של מחשבים, רובוטיקה ואלקטרוניקה), תעשייה וניהול, ניהול עסקי, חשמל פיקוד ובקרה. פיזיקה, כימיה וביולוגיה, תקשורת מדיה וקולנוע, משפט עברי, מדעי החברה, ערבית מלונאות ותיירות.

בשנת תשע"ג 90% מבוגרי בית הספר סיימו את בחינות הבגרות בהצלחה. 90% מהתלמידים התגייסו לצה"ל –רובם ליחידות קרביות.

התוכנית נכתבה ותועבר ע"י איריס שגב

בעלת תואר ראשון בקרימינולוגיה ופסיכולוגיה- אוניברסיטת בר אילן.

תואר שני בחינוך- המכללה ללימודים אקדמיים.

מורה למדעי החברה וחינוך מיוחד ומאבחנת דידקטית.

בעבר הקימה את מגמת הקרימינולוגיה בתיכון "אלדד" בנתניה ולימדה במגמה במשך 7 שנים. בעלת וותק 25 שנה בהוראה

מלוות מקצועיות:

חגית עזר- מנהלת פדגוגית של ביה"ס

בעלת תואר ראשון במדעי החברה, תואר שני במנהל עסקים וניהול מערכות חינוך ותעודת יועצת אירגונית. למדה במשך שנה וחצי ל MA בקרימינולוגיה מורה למדעי החברה בעלת וותק של 18 שנה בהוראה

ליאת קפיטמן- רכזת ההערכה של ביה"ס

מהנדסת תעשייה וניהול, מורה לתעשייה וניהול בעלת וותק של מעל 10 שנות הוראה

מטרות התוכנית:

מטרות בתחום הקוגניטיבי

- א. התלמיד יכיר תיאוריות מרכזיות מתחומי הקרימינולוגיה השונים.
- ב. התלמיד יכיר את ההיסטוריה של המשטרה בעולם ובארץ.
- ג. התלמיד ידע להסביר את התפתחות מערכת אכיפת החוק בישראל ובעולם.
- ד. התלמיד ידע להשוות בין סוגי הסמים ונזקיהם.
- ה. התלמיד יכיר את מקצוע השיטור כאופציה למקצוע עתידי עבורו.
- ו. התלמיד יסיק מסקנות מתוך ממצאי מחקרים מתחום הקרימינולוגיה.
- ז. התלמיד ידע להשוות בין המגדרים-גם בתחום הסטייה והמשטרה.
- ח. התלמיד ידע לנתח תופעות פשיעה בקרב אוכלוסיות שונות.
- ט. התלמיד ידע להסביר את יחסי הגומלין בין המשטרה לקהילה.
- י. במסגרת עבודת חקר שתוגש בכיתה יא יצור התלמיד סינתזה בין תחום הקרימינולוגיה לתחומי דעת שונים – כגון פסיכולוגיה, אזרחות, היסטוריה, ותנ"ך.
- יב. התלמיד ישתמש במיומנויות קוגניטיביות מסוג דמיון ויצירתיות בהקשר לחומר הנלמד.

מטרות בתחום הריגושי ערכי

- א. התלמיד יגבש עמדה אוהדת כלפי כיבוד החוק ושלטון החוק
- ב. התלמיד יגבש עמדה שלילית כלפי שימוש בסמים וחומרים פסיכו אקטיביים
- ג. התלמיד יגבש ערכים ונורמות התנהגות חיוביים
- ד. התלמיד יביע עמדותיו וייחשף לעמדות עמיתיו בנוגע לפשיעה במדינת ישראל
- ה. התלמיד יביע עמדותיו וייחשף לעמדות עמיתיו בנוגע לתופעת השימוש בסמים בקרב בני נוער
- ו. התלמיד יגבש עמדות שוויוניות בהקשר למגדרים
- ז. התלמיד יבצע רפלקציה על מטלות אותן ביצע.

מטרות בתחום המיומנויות

- א. התלמיד ידע לקרוא ולנתח טקסטים .
- ב. התלמיד יתנסה בלמידה אוטוידקטית .
- ג. התלמיד יתנסה בהוראת עמיתים (אופציה) וניהול ראיון.
- ד. התלמיד יתנסה בכתיבת עבודת חקר וניהול תיק עבודות.
- ה. התלמיד יבצע משימות במסגרת למידה שיתופית.
- ו. התלמיד ידע לחבר ולנתח שאלון עמדות תוך כדי אישוש הפרכת השערה .
- ז. התלמיד ינתח תופעות ותהליכים בהסתמך על החומר הנלמד- יישום.
- ח. התלמיד ישתמש בכלים לניתוח סרטים בראייה ביקורתית .
- ט. התלמיד יפתח שימוש מושכל באינטרנט ובספרים כמקורות ביבליוגרפים.
- י. לתלמיד יתנסה בתרומה לקהילה באמצעות התנדבות למשמר האזרחי
- יא. התלמיד יבצע רפלקציה על משימות אותן ביצע .
- יב. התלמיד יהיה שותף לגיבוש התוכנית הבית ספרית בנוגע למניעת השימוש בסמים

אופן לימוד התוכנית ונושאים מרכזיים:

התוכנית תילמד במסגרת המגמה למדעי החברה בשילוב עם מקצוע הפסיכולוגיה. בשנים האחרונות לא פעלה מגמת מדעי החברה בבית הספר. בעקבות דרישת התלמידים למקצועות הספציפיים- פסיכולוגיה וקרימינולוגיה- הוחלט לפתוח מחדש את המגמה בשנת תשע"ה.

בסוף כיתה יא ייגש התלמיד בחינת הבגרות החיצונית בפסיכולוגיה. בסוף יב ייגש התלמיד לבחינת הבגרות הפנימית בקרימינולוגיה בנוסף יגיש התלמיד בסוף כיתה יב עבודת חקר בהיקף של יחידה. סה"כ ילמד התלמיד 5 יחידות במדעי החברה.

התוכנית בקרימינולוגיה תילמד על פני שנתיים ותכלול 3 נושאים מרכזיים שנבחרו על סמך ח"י היום יום בחברה הישראלית בכלל ובח"י הנוער בפרט:

1. תיאוריות בקרימינולוגיה ומדעי המשטרה- נושא המתפרס על שנתיים
2. נשים בפשיעה ובמשטרה- נושא מרכזי בכיתה יא
3. סמים וחומרים פסיכואקטיביים-נושא מרכזי בכיתה י"ב

רציונל לנושאים המרכזיים:

1. תיאוריות בקרימינולוגיה ומדעי המשטרה:

נושא זה מבוסס על תכנים שנכללו בתוכנית הלימודים המקורית בקרימינולוגיה של משרד החינוך ומדעי המשטרה שהייתה נהוגה בבתי ספר מסוימים בשנות ה-90, ונכתבה ע"י האגף לתוכניות לימודים ייחודיות בשיתוף עם משטרת ישראל

מטרת ההוראה להקנות לתלמידים מערכת ערכים ונורמות התומכת בשמירת שלטון החוק ולקרב אותו אל משטרת ישראל.

בני הנוער חשופים היום חדשות לבקרים למקרים בהם מופר שלטון החוק ולעיתים אף מתפתחות נורמות של אי כיבוד החוק.

אנו בתיכון אורט סינגאלובסקי מחויבים לערכים ונורמות של כיבוד החוק ושמירת שלטון החוק.

אי לכך אנו רואים את חשיפת התלמידים למרכיבי מערכת אכיפת החוק ולתאוריות המסבירות סטייה משמירה על החוקים מטרה חשובה ומרכזית.

בנוסף- היכרות מעמיקה עם המשטרה כמערכת חיונית יעילה וחשובה פותחת בפני התלמידים צוהר לעתיד מקצועי ומלמדת אותם את חשיבותה של המשטרה בשמירה על חברה בריאה ואיכותית.

2. נשים בפשיעה ובמשטרה:

נושא מרכזי לשנת הלימודים הראשונה –כיתה י"א

אחת מזכויות האדם המרכזיות במדינה דמוקרטית היא הזכות לשיוויון. זכות זו כוללת בתוכה את הזכות לשוויון בין המגדרים ונלמדת במסגרת לימודי הסוציולוגיה ולימודי האזרחות.

אנו באורט סינגאלובסקי מקנים לתלמידינו את ערכי הדמוקרטיה ודוגלים בשיוויון חברתי לכל.

בנוסף, בגיל ההתבגרות מפתחים בני הנוער-בנים ובנות - ציפיות בנוגע לעתידם המקצועי ויכולותיהם האישיות. לעיתים הם מושפעים מתפיסות סטראוטיפיות שונות שלא בהכרח משקפות את המציאות.

תכנית זו חושפת את הבנות כבעלות יכולות ואפשרויות דומות לאלה של הבנים.

התלמידים נחשפים לפן הנשי של עולם העבריינות ומאידך לנשים מצליחות במשטרה.

בניגוד לתפיסה הרווחת על פיה נשים הן בעיקר קורבנות בעולם הפשע נחשפים התלמידים לנשים אקטיביות ומנהיגות בפשע ובתפקידי משטרה הנתפסים כגבריים.

3. סמים וחומרים פסיכו אקטיביים:

בני הנוער כיום הינם בעלי תרבות פנאי החושפת אותם לשימוש בחומרים פסיכו אקטיביים מסוג סמים ואלכוהול. האינטרנט והתקשורת הפתוחה יוצרים דור בעל ידע רב ועמדות משלו בנוגע לנושאים שונים. הנוער מוזן ממקורות מידע שונים שלעיתים אינם אמינים ומסלפים את העובדות בנוגע להשפעות הסמים.

אנו באורט סינגאלובסקי מחויבים לטיפול אורח חיים בריא ולפיכך מפעילים תכנית הסברה ומניעה בנוגע לשימוש בסמים. התוכנית מיועדת לכל תלמידי החטיבה העליונה וכוללת הרצאות והפעלות בנושא, בהתאם לגילם של התלמידים. אנו מאמינים כי חשיפת הנוער לידע אמיתי בנוגע לסמים והשפעותיהם על הפרט ועל החברה יגבש אצלם עמדות שליליות במישור הרגשי הקוגניטיבי וההתנהגותי.

תכנית הלימודים מקנה ידע רב בנושא הסמים. בנוסף מתוודע התלמיד לגופים העוסקים במניעת שימוש בסמים – כגון "אל סם" ולמלחמה של משטרת ישראל בנגע הסמים. התלמידים לומדים את הקשר בין גיל ההתבגרות ובעיותיו-לשימוש בסמים ועורכים פאנל בנושא "קטגוריזציה של סמים- בעד ונגד"

התכנית מגיעה לשיאה בארגון ובהפעלה של מסע הסברה נגד שימוש בסמים אותו מפעילים התלמידים בביה"ס.

דרכי הוראת התוכנית

- הרצאות פרונטאליות של המורה לקרימינולוגיה
- ניתוח טקסטים ע"י התלמידים-מהעיתונות הכתובה ובאתרי אינטרנט
- לימוד בקבוצות בשיטת ג'יקסו-הוראת עמיתים
- עבודה עצמית של התלמיד בביתו מתוך אתרי אינטרנט, כתבות וחומר לימוד על פי הנחיית המורה
- הרצאות חוץ
- סרטים
- עבודת חקר-שימוש באינטרנט כמקור עיקרי ובמקורות ביבליוגרפים אחרים על פי בחירתו.
- בניית שאלון עמדות והעברתו בתיכון.
- הכנת פאנל והשתתפות פעילה בו.
- הכנת תוכנית מניעת עבריינות.
- תכנון ויישום מסע הסברה.
- ראיון עם שוטר.
- סיורים לימודיים- לדוגמא : בכפר הגמילה "מלכישוע" ובבית הספר לשוטרים.
- בניית משחק לימודי.

הערכה:

תהליך ההערכה של התלמיד יעשה באמצעות תיק עבודות. התלקיט יכלול עבודות נבחרות וכן דוגמאות לעבודות המבטאות את התפתחות התלמידים בתהליך הלמידה.

בכל שנת לימודים יבנה התלמיד תיק שישקף את תהליך הלמידה.

התיק יהווה 90% מהציון השנתי של התלמיד.

יחס למקצוע והשתתפות – אקטיבית ולא פאסיבית תקנה לתלמיד 10% מציונו השנתי.

ממוצע הציונים בתום השנתיים יהווה 50% מהציון הסופי של התלמיד.

בחינת הבגרות הפנימית תהווה 50% נוספים.

תוכנית הלימודים בכיתה יא

מס"ד	נושא	ש"ש	דרכי למידה	דרכי הערכה
1	מבוא לקרימינולוגיה	3	פרונטאלי + ניתוח קסט	מבחן
2	אסכולות – קלאסית, נאו קלאסית, פוזיטיביסטית	4	פרונטאלי	מבחן
3	תאוריות ביולוגיות ופסיכולוגיות	6	פרונטאלי	בנית משחק
4	משטרה מבוא וסגנונות שיטור	3	ג'יקסו	בוחן
5	מבנה וארגון משטרת ישראל	2	הרצאת אורח	סיכום הרצאה
6	ביקור בבית הספר לשוטרים	8	סיור	סיכום סיור
7	תאוריות חברתיות	2	פרונטאלי	מבחן
8	ההתחברות הדיפרנציאלית	2	פרונטאלי	מבחן
9	אנומיה כללית ואישית	2	פרונטאלי	מבחן
10	תת תרבות	7	פרונטאלי + ניתוח טקסט	מבחן
11	תאוריית פיקוח ובקרה	3	פרונטאלי	מבחן
12	מגדר ופשיעה	6	פרונטאלי, ניתוח טקסט	מבחן
13	הנחיות לעבודת חקר	2	פרונטלי	
14	היבטים שונים של עבריינות נשים	6	איסוף וניתוח נתונים	עבודת חקר
15	זנות – גישות והיסטוריה	4	פרונטלי וניתוח טקסטים	מבחן
16	נשים בפשע המאורגן וצווארון לבן	2	ניתוח טקסט	מבחן
17	סרט בנושא עבריינות נשים	3	סרט+ דיון	דף צפיה
18	נשים כקורבנות	3	פרונטלי	מבחן
19	ענישת נשים	7	סיור	סכום סיור
20	שילוב נשים במערכת אכיפת החוק	4	הרצאות חוץ וראיון	סיכום
21	הצגת עבודות חקר	4		
22	תאוריות תיוג	4	פרונטאלי	בוחן
23	טכניקות נטרול	3	ג'יקסו	בוחן

סה"כ 90 ש"ש

תכנית הלימודים כיתה י"ב

מס"ד	נושא	ש"ש	דרכי למידה	דרכי הערכה
1	מבוא לפנולוגיה	2	פרונטאלי	מבחן
2	מטרות הענישה	2	פרונטאלי	מבחן
3	ענישה-היסטוריה ותאוריות	3	פרונטאלי	מבחן
4	סמכויות השוטר	2	ניתוח טקסט	עבודת הגשה
5	חלופות למאסר	2	ג'יקסו	בוחן
6	היסטוריה של בתי הכלא	2	פרונטאלי	מבחן
7	הכלא בישראל-סקירה וסטטיסטיקה	12	סיור + סרט	סיכום סיור + דף צפייה
8	אתיקה משטרתית	2	הרצאה	עבודת הגשה
9	סמים וחומרים פסיכו אקטיביים- הגדרות	4	פרונטאלי + הרצאה של מחלק הסמים	פאנל+סיכום הרצאה+מסע הסברה
10	תאוריות לגבי שימוש בסמים	3	פרונטאלי	פאנל+מסע הסברה
11	השפעות ביולוגיות	4	פרונטאלי	פאנל+מסע הסברה
12	רצידיביזם ומניעה	2	פרונטאלי	מסע הסברה
13	מניעת סמים בארץ	2	הרצאת "אל סם"	סיכום
14	תאונות דרכים ונהיגה תחת השפעה	4	הרצאת חוץ+סרט	סיכום + דף צפייה
15	שיטור קהילתי	3	הרצאת אורח+סרט	סיכום
16	גיל ההתבגרות -תאוריות	6	פרונטאלי +ג'קסו	בוחן+מסע
17	סמים בגיל ההתבגרות	2	פרונטאלי	בוחן+מסע
18	מוסיקה וסמים	2	ניתוח טקסט	עבודת הגשה
19	מחקר עמדות-הסבר ויישום	8	פרונטאלי+הכנה	מסע הסברה
20	מחלק הנוער וסמים	3	הרצאת חוץ	סיכום הרצאה
21	ביקור במלכישוע – כפר גמילה	4		סכום ביקור
22	הוראות להכנת מסע הסברה+הצגת מסע ההסברה	8	פרונטאלי + הנחיה	מסע הסברה
23	פאנל-הכנה ויישום	8	פרונטאלי + הנחיה	פאנל

סה"כ 90 ש"ש

מושגים מרכזיים בכיתה יא :

1. **מבוא לקרימינולוגיה:** תחומי הקרימינולוגיה, הקרימינולוגיה כמדע, הקשר בין קרימינולוגיה פסיכולוגיה סוציולוגיה ואזרחות, קרימינולוגיה והקשר לחברה המערבית והחברה הישראלית, הגדרת הסטייה ויחסיותה.
2. **אסכולות :** קלאסית, נאו קלאסית, פוזיטיביסטית הקלאסית הנאוקלאסית והפוזיטיביסטית ויחסן לעברין ולענישתו
3. **תאוריות ביולוגיות ופסיכולוגיות:** שלדון, לומברוזו, דטרמיניזם גופני, אטביזם, עברין מלידה, עברין חולה רוח, אימבציליות מוסרית, עברין בכורח המקרה, קרימינולוגי, פרויד, המרד הזכרי של פרסונס, דולארד
4. **משטרה מבוא וסגנונות שיטור:** היסטוריה, מטרות עיקריות, משטרה כארגון, כפונקציה חברתית, ערבות הדדית, הסכמה הדדית, טיטינג, טיטינגמן, "הזעקות", הנדרד, הנדרדמן, שופט, שופט שלום, קנסטיבול, "צ'רלי", השוטר אכיפתי נלחם בקנאות, בסגנון עובד סוציאלי, משגיח מסורתי קהילתי
5. **מבנה וארגון משטרת ישראל:** תפקידים דרגות היררכיה, מבנה מחוז ותחנה, פקודת המשטרה אתיקה משטרתית, משא"ז
6. **ביקור בבית הספר לשוטרים**
7. **תאוריות חברתיות:** רציונאל, סוגי השפעה-התרצות הפנמה הזדהות, מניע ההתחברות, לחץ חברתי, דטרמיניזם חברתי
8. **ההתחברות הדיפרנציאלית:** תנאים להתהוותה, משתנים: תכיפות הקשר, אינטימיות, גיל, נורמות וערכים, הזדהות דיפרנציאלית. קישור לחברת בני הנוער
9. **אנומיה כללית ואישית:** דיורקהיים ומרטון. נורמות אנומיה מעמד בינוני ונמוך הצורך בסטטוס, קונפורמיסט, ריטואליסט, נסגן, מרדן. קישור לחברה הישראלית
10. **תת תרבות:** הגדרה קונפליקט חברתי, תת תרבות עבריינית, קלוארד ואוולין-סוגי קבוצות-אלימות, רכוש, כייף, אלברט כהן. אלימות לשמה, עבריינות לא רווחית, שוללנות, ערכי המעמד הבינוני מול ערכי המעמד הנמוך, נערי קולג', נערי פינת רחוב, חברי הכנופיה העבריינית.
11. **תאוריות פיקוח ובקרה:** הפיקוח והבקרה של הירשי, תיאורית האיזון והבלמים של דיניץ ורקלס. פקוח ובקרה כבולמי פשע, מעורבות בקהילה, קשרים, מחויבויות, אמונות, דימוי עצמי חיובי, רגשי אשמה, ערכים וצרכים, בקרה מבפנים, בקרה מבחוץ.

12. **מגדר ופשיעה**: מושגי יסוד במגדר, שוויון והגדרתו כזכות אדם, גברים ונשים – שווה ושונה-נתונים סטטיסטיים, הבדלים ביולוגיים והורמונאליים, הבדלים חברתיים, אבירות ופטרונאליזם, סטראוטיפים. התנועה הפמיניסטית- היסטוריה, קונצפציה, פמיניזם רדיקאלי ופמיניזם תרבותי, קריירה ואימהות- הזהות המגדרית-השוואה בין המינים:- תסביך אלקטרה, הנחיתות, פרויד, קארן הורני, אריקסון, צ'יצ'ארו, קלרה טומפסון, לאמב.

13. **הנחיות לעבודת חקר**

14. **היבטים שונים של עבריינות נשים**: סטטיסטיקה, סקירה היסטורית, נשים אלימות, תאוריית הסלחנות, תאוריית השחרור, תאוריית השוליים הכספיים, תאוריית הגבריות, משתנים סוציו-דמוגרפיים של נשים עברייניות, נשים רוצחות, ניתוח מקרים בארץ, כרמלה בוחבוט, חווה יערי ואביבה גרנות.

15. **זנות גישות והיסטוריה**: תאוריות ומניעים, היסטוריה, התאוריה הקלאסית, התאוריה המודרנית, התאוריה הפונקציונליסטית, זנות בארץ ובחברה הערבית, סמים וזנות

16. **נשים בפשע המאורגן וצווארון לבן**: הגדרת הנושא, התאוריה של צ'יטס, נשים מועלות, ניתוח מקרה – אתי אלון. סרט בנושא עבריינות נשים

17. **סרט בנושא עבריינות נשים**

18. **נשים כקורבנות**: ויקטימולוגיה, אלימות כנגד נשים, אלימות מין

19. **ענישת נשים**: סיור בנווה תירצה

20. **שילוב נשים במערכת אכיפת החוק**: 2 הרצאת אורחות- שבס/משטרה/מגב

21. **הצגת עבודות חקר**

22. **תאוריות תיוג**: סטיה ראשונית, סטיה משנית, בקר, קרקע מכינה, נבואה המגשימה עצמה, ג'אן ג'אנה

23. **טכניקות נטרול**: הגדרה, סוגים, יישום בהקשר לנשים עברייניות, הכחשת אחריות, הכחשת הנזק והמעשה, הכחשת מצב הקורבן, הפניית האשמה, פניה לערכים נעלים, כוונה להשבת הנזק לקדמותו בעתיד

תוכנית יב:

1. **מבוא לפנולוגיה** : מבוא, הגדרה פילוסופית למושג עונש
2. **מטרות הענישה**: הרתעה, תיקון, טיפול, שיקום, מניעה, תגמול. מערכת אכיפת החוק ומרכיביה, התפתחות היסטורית של אקט הענישה
3. **ענישה היסטוריה ותאוריות**: האסכולה התועלתית חזרה על האסכולות קלאסית נאוקלאסית ופוזיטיביסטית,
4. **סמכויות השוטר**: מאסר, מעצר, טווח שיקול הדעת, חיפוש
5. **חלופות למאסר** : רציונל, שיטת המבחן, שירות לתועלת הציבור, עבודת שירות תיקון בקהילה יתרונות וחסרונות השיטות השונות
6. **היסטוריה של בתי הכלא**: התפתחות היסטורית. מלחמת השיטות, ג'ון האורד, המודל הרפואי פריזוניזציה, מכאובי מאסר, פנופטיקון הכלא בישראל, סטטיסטיקה.
7. **הכלא בישראל סקירה וסטטיסטיקה**
8. **אתיקה משטרתית**: הקוד האתי, תרבות משטרה, סיאוב, אוכלי בשר, אוכלי עשב
9. **סמים וחומרים פסיכו אקטיביים**: הגדרת חומרים פסיכו אקטיביים, סוגים ונזקים של הסמים השונים, סוגי סמים, תלות נפשית, תלות גופנית, פקודת הסמים המסוכנים
10. **תאוריות לגבי שימוש בסמים**: המודל המוסרי, מודל המחלה, מודל הפיצוי, המודל האינטגרטיבי, התאוריה הגנטית ביולוגית, מודל ההארה, התאוריה הפסיכואנליטית, ויקטור פרנקל וחיפוש משמעות.
11. **השפעות ביולוגיות**: השפעת הסמים על המח מבחינה פיזיולוגית ותפקודית המוח כרוקח עצמאי, סמים כתחליף לחומרים טבעיים הנמצאים בגוף. סבילות תלות והתמכרות.
12. **רצידיביזם ומניעה**: הגדרות, מניעה ראשונית שניונית ושלישונית, תאוריית החלונות השבורים, תאוריית הפעילות השגרתית, ארגון "אל סם"
13. **מניעת סמים בארץ**: משמעת, תכנית מניעה, מניעה ראשונית/משנית/שלישונית, מערך הפעלות, אוכלוסיית יעד, מטרות תוכנית, רפלקציה, תלמידים.

להלן תכולת תיק העבודות של התלמיד בכל שנת לימודים:

י"א		י"ב	
פריט	%	פריט	%
שני מבחנים	40%	מבחן	25%
שני בחנים	10%	שני בחנים	10%
בניית משחק לימודי	10%	3 עבודות הגשה	5%
סיכום הרצאות חוץ	5%	5 סיכומים הרצאות חוץ	15%
דף צפייה	5%	סיכום 2 סיורים	10%
סכום 2 סיורים	10%	עבודה על מניעה	10%
ראיון עם שוטר	5%	פאנל	15%
עבודת חקר	15%	השתתפות בתכנון ויישום מסע הסברה בית ספרי	20%
בונוס להוראת עמיתים	5%	בונוס להוראת עמיתים	5%
<u>סה"כ</u>	<u>100%</u>	<u>סה"כ</u>	<u>100%</u>

ביבליוגרפיה:

ספרים:

1. אדד מ. העבריון בהתהוותו הוצאת אור עם 1989
2. אייזנשטדט מ. סופר מ. שטיינברג ע. "בכלא אני נחה" אסירות מבעד לחומות הספרייה החדשה - הוצאת הקיבוץ המאוחד - ספרית פועלים 2010
3. אלירם. י. משטרה וחברה-מבוא למדעי המשטרה, הוצאת מולטיפרס, 1996
4. בר אל צ. נוימאייר מ. מפגשים עם הפסיכולוגיה, מפגש ראשון, מפגש שני מפגש שלישי, הוצאת רכס, 2007
5. גור ע. מופקרות - נשים בזנות הוצאת הקיבוץ המאוחד 2008
6. גרין ד. {עורך} סמים-עובדות שאלות ובעיות, הוצאת משרה"ב, 1996
7. הוד א. פשעת נשים, מראות המשטרה, כרך 180, 2002
8. זיו אבנר הגיל הלא רגיל הוצאת פירוס תל אביב 1985
9. זלבה {הפקה פנימית}, משטרה-אסופת מאמרים, שיטור קהילתי, 1998
10. לקט. ר, משמעות –תכנית מניעה בנושא סמים לכיתות י-יא, ירושלים, משרד החינוך, 2004
11. כספי. י. סמים מסוכנים-מדיניות פיקוח, אכיפה ומשפט, הוצאת תמר, 1996
12. סמינלנסקי משה אתגר ההתבגרות כרך ה הוצאת ת"ל תא 1988
13. קמיר א. פמיניזם זכויות ומשפט, האוניברסיטה המשודרת הוצאת גל"צ, 2002
14. רהב גיורא סטייה חברתית האוניברסיטה הפתוחה יחידות 6-1 רמת אביב 1986
15. רוט-הלר דניאלה, היחיד והסדר החברתי, עם עובד 1993
16. שוהם ג. שביט ג. עבירות ועונשים –מבוא לפנולוגיה, הוצאת עם עובד 2002
17. שוהם ג. רהב ג. אדד מ. קרימינולוגיה, הוצאת שוקן, 2004

מאמרים:

1. "סטיה ומפלצות תרבותיות" ד"ר נחמן בן יהודה , בתוך "תיגר: מרד חופש ויצירה" הוצאת מט"ח 1990
2. "שקרים זנות ופמיניזם" דאור אריאלה, בתוך "נגה-כתב עת פמיניסטי" 1990 גיליון 19
3. "זנות בחברה הערבית בישראל" נהיבה אבו ראס, בתוך "נגה-כתב עת פמיניסטי" 1990 גיליון 19
4. " מהו מגדר" <http://web.macam.ac.il/~tamarli/kerenlafer/b.htm>
5. "לא לאלימות נגד נשים" www.no2violence.co.il
6. התוצאות הנפשיות של העיסוק בזנות <http://www.somer.co.il/18-articles> לחץ-טראומטי/38-פרופ-אלי זומר- התוצאות-הנפשיות-של-העיסוק-בזנות
7. תל אביב לבשה מחשוף בתוך "תאוריה ובקורת" גיליון 25 סתיו 2004 <http://theory-and-criticism.vanleer.org.il/Search.aspx>
8. הגדרות סוגי סמים <http://www.antidrugs.org.il/template/default.aspx?mainCatId=32>

אתרי אינטרנט:

1. אתר שירות בתי הסוהר www.ips.gov.il
2. אתר משטרת ישראל www.police.gov.il
3. האגודה למלחמה בסמים www.antidrugs.gov.il
4. אתר אגודת "אל-סם" www.ntt.co.il/sites/alsam/
5. אתר משרד החינוך <http://noar.education.gov.il/main/upload/activities>
6. מגדר - כתב עת אקדמי רב תחומי למגדר ופמיניזם <http://blogdebate.org/gender/journal>
7. מגדר מערך שיעור - מתוך תכנית השכלה כללית- מפמר מדעי החברה https://drive.google.com/file/d/0B_WA6XpKu0MGdWlYazZDQkIJLTy4UkdhOXNyeklDdUhNVWVR/edit

8. פמיניזם -אתר מטה <http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=2612&source=60>

סרטים: {אופציונאלי}

1. בנושא משטרה – כיתה יא

סרט בנושא תנועה

סרט בנושא שיטור קהילתי

2. בנושא עבריינות נשים -כיתה י"א

שיקאגו

תלמה ולואיז

מונסטר

3. בנושא סמים -כיתה י"ב

שש עשרה מתוק

טריינספוטנינג

רקוואריום לחלום

יומן נעורים

4. בנושא בתי סוהר - כיתה י"ב

מאחורי הסורגים

דוגמאות למשימות בהערכה חלופית {הצעה ראשונית בלבד}

1. דף צפייה בסרט (הצעה ראשונית)

תאריך: _____ הנושא הנלמד: _____

שם הסרט: _____

סכום העלילה: _____

יישום: הצג והסבר 3 דוגמאות מתוך הסרט הקשורות לחומר הנלמד: {תאוריות, אסוציאציות וכו'}

1. _____

2. _____

3. _____

הערות: _____

דעתך חשובה-תן ציון: _____ (*****מצוין *גרוע)

הסרט כמלמד וממחיש את החומר הנלמד- _____

הסרט כמעניין ומבדר- _____

2. סיכום סיור בבית הספר לשוטרים (הצעה ראשונית)

תאריך: _____ משך הביקור: _____

הפונקציות הקיימות במקום: {מבנים תפקידים}

קורסים והשתלמויות המתקיימים ביה"ס

חוויה ממוזיאון המשטרה:

במה העשיר אותך הסיור: {ציין שיא הביקור}

דעתך חשובה: תן ציון: _____ (*****מצוין *גרוע)

הביקור כמעניין- _____ הביקור כחשוב ותורם לחומר הנלמד- _____

ארגון הביקור והתנהלותו- _____

הערות:

3. ראיון עם שוטר בתחנת המשטרה (הצעה ראשונית) - עבודה בזוגות

תאריך: _____ מקום: _____

תפקיד: _____ ותק במשטרה: _____

השכלה ורקע צבאי:

תפקידים קודמים:

תיאור תפקיד נוכחי:

תפקיד אליו שואף ומדוע:

תכונות רצויות לתפקיד השוטר לדעתו של המרואיין-נמק

שביעות רצון מהשירות המשטרתי:

השפעת העבודה על המשפחה:

סיפור פיקנטי

הערות

4. בניית משחק בנושא "תאוריות ביולוגיות ופיזיולוגיות" - עבודה בזוגות או שלשות

אתה יצרן של משחקי ילדים ונוער.

עליך לייצר משחק שמטרתו בחינת הידע של השחקנים בנושא התאוריות הביולוגיות

והפיזיולוגיות כפי שנלמדו בכיתה.

מבנה המשחק, מהלכו וכלליו יקבעו על ידיך – כיד הדמיון הטובה. על המשחק להיות ישים.

בסיום הבניה יוצג המשחק בפני עמיתך –היצרנים האחרים.

{ רעיונות למשחקים לדוגמא: לוטו, קלפים, מונופול, סולמות ונחשים, וכדומה }

אופן הערכת המשחק:

רפלקציה אישית: - 10 נקודות

1. האם התחברת/לא התחברת לרעיון של בניית משחק לימודי? הסבירו מדוע.

2. כיצד הרגשת במהלך בניית המשחק? האם חוויתם קשיים? אם כן, כיצד התגברתם עליהם?

3. האם אתה חושב שהשתתפות במשחק ובנייתו היא דרך טובה ללמוד את החומר הנלמד?

הערכת עמיתים: { אחרי סבב התנסות בכיתה } - 15 נקודות

כל תלמיד יעריך את משחקי חבריו על סקלה בין 1-5 על פי הקריטריונים הבאים

- ההסברים למשחק ברורים

- המשחק אסתטי ויצירתי (המשחק מציג סוג משחק / עיצוב שלא נעשה בעבר)

- המשחק מהנה

הערכת המורה:

עבודת צוות 15 נקודות

הוראות משחק ברורות 15 נקודות

משחק ישים 25 נקודות

הקפדה על אסתטיקה 10 נקודות

יצירתיות 10 נקודות

5. עבודת חקר בנושא: נשים בעבריינות {עבודה בזוגות}

בעבודה זו הנך נדרש לחקור את חייה ופועלה של האישה ששמה ניתן לך ע"י המורה.

עליך להשתמש לפחות ב-3 מקורות ביבליוגרפיים.

מבנה העבודה:

1. קורות חייה של האישה
2. המעשה העברייני בו הייתה מעורבת האישה
3. הסבר לפי 3 מהתאוריות שלמדת
4. סכום
5. הוראת הנושא בכיתה {אופציה}

הערכת העבודה:

אסתטיקה והשקעה-15%

הסבר תאורטי-25%

קשר בין התאוריות למקרה-25%

שימוש בביבליוגרפיה-25%

הוראת עמיתים {אופציה}-10%

רשימת נשים (הגרלה):

אטל רוזנברג, גאולה כהן, שרה אהרונסון, שרה אנג'ל, חווה יערי, אביבה גרנות, בנאזיר בוטו,

לילה חאלד, כרמלה בוחבוט, ארליקה מיינהוף, ג'אן דארק, אתי אלון,

6. סיכום סיור בכלא {הצעה ראשונית}

תאריך: _____

לפני הסיור :

ציפיות: -

מהמקום הפיזי-_____

מאוכלוסיית הסוהרים - _____

מאוכלוסיית האסירים - _____

מחשבות בקשר לכלא כמוסד ענישה:

אוורור רגשות-אני מרגיש

אחרי הסיור:

רשמים ממבנה הכלא:

רשמים מאוכלוסיית הסוהרים:

רשמים מאוכלוסיית האסירים:

מחשבות על הכלא כמוסד ענישה:

חווייה אישית משמעותית:

אורור רגשות-אני מרגיש :

דעתך חשובה: תן ציון: _____ (*****מצוין *גרוע)

חשיבות הסיור להמחשת החומר הנלמד _____ ארגון הסיור והתנהלותו _____

הערות:

7. הוראות לכתיבת עבודה בנושא מניעת עבריינות. {עבודה בזוגות}

בעבודה זו עליך להציע תכנית למניעת עבריינות במקום על פי בחירתך.

מבנה העבודה:

1. תיאור המקום {מומלץ לצרף צילום}
2. רקע תאורטי
3. רציונל לתוכנית
4. תכנית המניעה-יש לפרט צעדים אופרטיביים
5. סכום

את העבודה יש להגיש עד תאריך 00000 ניתן להתייעץ עם המורה בכל שלב בהכנת התוכנית בהצלחה

קריטריונים להערכה:

אסתטיקה והשקעה-20%

הסברת הרציונאל-20%

קשר בין תאוריות לתוכנית- 30%

אופרטיביות התוכנית-30%

8. דף לתלמיד: פאנל בנושא קטגוריזציה של סמים {עבודה בקבוצות}

בתאריך 000000 נערוך פאנל בנושא "קטגוריזציה של סמים".
השאלה הנדונה תהייה "האם יש לחלק את הסמים לסמים קשים וסמים קלים"
הפאנל יערוך בדומה למשפט בו יציגו הצדדים את עמדותיהם.
לפאנל יוזמנו תלמידי החטיבה העליונה מורים והנהלת ביה"ס {????}
הצד המציג יורשה לזמן עדים מטעמו שיעידו לטובת טענותיו
בתום הפאנל תערוך הצבעה בקרב הנוכחים בנוגע לשאלה הנדונה.

תפקידך בפאנל: {אופציות} -	טוען- בעד, נגד
	עד- שוטר
	נציג "אלסם"
	הורה
	נרקומן
	ניגמל
	רופא
	משפטן
	ח"כ
	אחר..... {פתוח ליצירתיות של התלמידים}

9. הכנת מסע הסברה בית ספרי – נגד שימוש בסמים- עבודה בקבוצות.

הנך פרסומאי מצליח.

הלקוח שלך – הנהלת תיכון "אורט סינגלובסקי"- פנה אליך בבקשה לתכנן מסע פרסום נגד שימוש בסמים בקרב תלמידיו .

במשימה מספר שלבים:

1. בניית שאלון עמדות בנוגע לסמים
2. העברת השאלון בקרב מדגם מייצג של תלמידים
3. ניתוח תוצאות השאלון
4. בניית מסע פרסום שמטרתו גיבוש עמדות שליליות ושינוי עמדות חיוביות כלפי שימוש בסמים בקרב תלמידי בי"ס.

במסגרת מסע הפרסום עליך להשתמש בחומר שלמדת בדמיונך ובכושר היצירתיות שלך ע"מ שהמסע המוצע על ידך ייושם ע"י הלקוח.

בהצלחה

אופן ההערכה:

בניית שאלון עמדות-10%

עריכת מחקר עמדות-10%

הסברת הרציונל המנחה והתאמתו בהתאם לתאוריות שנלמדו- 30%

מקוריות מסע הפרסום-20%

ביצוע מסע הפרסום -30%